



ПОЗОРИШТЕ.



УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ЂУЛИЋИ УВЕОЦИ.

ШТА ЈЕ ТУГА...

Шта је туга, која дође
Наједаред махом целим,
Опије те, занесе те,
Обори те падом смелим!

Залети се, да те сломи,
Заука се да те скрши,
Загрли те па те стоми,
Пољуби те — па те сврши!

Така туга срце вида,
У вечити мир га смешта,
Така туга није туга,
Није силна, није вешта!

То је туга што те дигне,
Па те у свом крилу њија,
Сваки дан ти срце рани,
А рану ти још превија!

Што те љуби, што те пази,
Око тебе брижно лети,
Отрује те, боже свети,
Ал' ти не да још умрети!

А кад заспиш она шапће:
„Спавај, спавај жртво моја,
Одмори се на мом крилу,
Чува тебе туга твоја!“

А кад сване зора бела
Клигће као соко сиви,
Она ти се прва јави:
„Добро јутро, још смо живи!“
Од јесени до јесени,
Од пролећа до пролећа,
Од дан на дан бива јача,
Од час на час бива већа.

Што те крепи ако клонеш,
Што те дигне ако паднеш,
Што ти не да да потонеш,
Што те чега да оданеш.

Кад ти срце ледом следи
Задане те да се згреваш;
Кад ти сузе све изцеди,
Нагони те да јој певаш.

Учини се ко да спава,
Ко да није више туга,
Па ти кане заборави,
А после се томе руга!

Кад помислиш сиш'о с' с ума!
Разбере те у зло доба,
Па се смеши, па те теши:
„Вако ћемо све до гроба!“

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКОГ ПОЗОРИШТА.

(Наставак.)

Докле су представе давале у дворани, одбор је излазио на крај, а кад наста лето, морале се у врту градити арена, а позоришне публике све мање, јер дође време судског и

школског одмора, купатила и пољских радова. Да не би ствар запала поревене се одборници, те даде сваки по тридесет дуката (а доцније тројица богатијих још по шездесет) на издр-

жавање плаћених чланова. Од те суме вратили су после себи један део ванредним изигравањем лозова. На јесен и преко зиме поче опет тећи доходак редовно. Одбор издржа годину дана, али није рад био упуштати се у трошак и за лето што наступа. Тада израђена беше код законодавне власти државна припомоћ позоришту од 1200 дуката годишње с тим, да се половина капиталише за зидање позоришне зграде, а половина троши на друштво, и одбор би утврђен као званичан, с пролећа 1864 године.

На годину дана иза тога министар просвете изјави одбору, да би ваљало капиталисати целу субвенцију, јер би се иначе веома дуго морало чекати на подизање позоришне зграде, па за то позива одбор, да распусти друштво. Одбор није тако мислио. Његово је уверење било, да је врло тешко из нова састављати добру позоришну дружину, и по томе, да би боље било народним прилозима и позоришним капиталом од године 1852 (разуме се са пристанком тадашњих приложника) умножавати главно сада већ народног позоришта, осим тога одбор је са неким члановима позоришне дружине имао уговор на дуже време. Али како се мишљење одборско није могло одржати пред министровим, које је лако могло постати и целе владе, то одбор у пролеће 1865. распусти друштво, не хотећи позоришну ствар излагати опасности тим, што би у одбор дошли са свим нови људи, који може бити да не би имали ни искуста, ни вештине, ни добре воље, која се иште у таким критичким моментима.

Одбор прионе сад с једне стране око тога, да умножи и пречисти репертоар, а с друге, да позоришно имање од године 1852. пренесе на народно позориште, под руковањем овога одбора, а доцније да позове народ на прилоге у новцу, народноме оделу за представе српских комада, и другим реквизитима. Тога ради молио је појединце старије приложнике, да се скупе у скупштину ради преноса имања, које они учинише и извршише године 1866. Списак старијих приложника у кадифеној књизи чува се у архиви народнога позоришта. Године 1867. одазвао се народ, на позив одборски, врло лепо различитим прилозима из свију округа земаљских.

Међу тим године 1865. у лето дође у Београд неки Ремаји са својим позоришним друш-

твом, те даваше представе на немачком језику. Дружина та била је једна од са свим обичних путничких дружина немачких и прилично лабавог морала, а са германизаторском тежњом. Али то није сметало полицији, да јој изда допуштење за представљане на четири године. Управитељ Ремаји похита одмах да објави то немачкоме свету у позоришним алманасима овако: „Deutsches Theater in Belgrad. Director: Carl v. Rémay, Protector: Der Stadtpräfect. Die Direction Rémay hat das deutsche Theater in Serbien und Rumänien stabil gegründet.“ Оваке белешке иду по немачким алманасима још и данашњи дан. У почетку године 1866. понуди се Ремаји министру просвете, да уз немачко друштво састави и српско, па да наизменце даје представе на српском и немачком језику, тражећи за то од државе какву такву припомоћ. Министар просвете упита позоришни одбор, били се тога ради Ремају могла дати каква помоћ и колика. То је било у мају поменуће године. Одбор, не хотећи потпомагати „културтрегерске тежње,“ а не могући с успехом одупрети се министру, ако би он имао вољу, да даде публици какву год накнаду за распуштено своје друштво, — разиђе се око половине јуна (пред судски и школски одмор) тако, да у месту није остао довољан број чланова за одлуке. Тек октобра месеца одговори одбор министру, да је Ремаји отишао из Београда и да тако престаје потреба доносити о томе одлуку.

Одбор видећи, да власти у томе наметају назови-културе немачке виде само просту забаву, circenses, а бојећи се за могуће штетне и опасне последице, позове и опет у помоћ српско народно позориште из Новог Сада. Управитељ Јован Ђорђевић обећа да ће доћи с дружином у Београд у јесен 1867. године, али да му одбор накнади бар велики путни трошак од Чакова до Београда. Одбор с одобрењем министровим пристане на то, и из београдског позоришног фонда даде се народноме позоришту из Новог Сада као припомоћ најпре 100 а после још 100 дуката, и кнез Михаило поклони 100 дуката дружини на скупоћу живљења у Београду. Друштво то тако је добро представљало, да је кнез Михаило 5. новембра 1867 после представе комада „Госпође и хусари,“ усхићен позоришном вештином српских глумаца, и одушевљен родољуби-

вошћу, запитао управитеља Јована Ђорђевића: „Како сте задовољни у Београду?“ На које кад овај одговори, да је све добро, само што је локал мален и незгодан (то је било у дворани код „енглеске краљице,“) кнез изговори ове знамените речи: „Ја ћу вама сазидати зграду, па ћете онда бити задовољни и с тим!“ Те речи пролетеше као муња кроз српску престоницу, и од тога дана није нико сумњао, да ће зграда за српско народно позориште у Београду бити за најкраће време готова.

У почетку године 1868. имађаше позоришни фонд капитала до 6.000 дуката. Кнез Михаило додаде од своје стране још 6.000 дуката, позове министра грађевине Миливоја Влазнавца, да изради план за позоришну зграду, али не више на пијаци „зеленога венца,“ него на Стамбол-

капији. План тај беше послан позоришном одбору и његове примедбе о још једном кату ложа, осветљењу газом, итд. бише уважене. Кнез обећа, да ће из свога додати, што се иначе не би могло подмити. У то наступи катастрофа 31. маја г. 1868. Али живља радња, која је од 1. јануара исте године настала на свима просветним пољима, наставила се и после његове смрти, по природним законима о покрету. Јула месеца би наименован велики позоришни одбор седамнаесторице за зидање позоришне зграде. За тим састављена беше позоришна дружина, половина од новосадских чланова, а остали од домаћих из Загреба, Будима и Беча. Овај зајам у глумачкој снази од новосадског позоришта мислио је одбор вратити подмлатком из позоришне школе, коју је наумио био завести, а после и завео у Београду.

(Наставиће се.)

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Крштено писмо.“ „Женски непријатељ.“ „Мушки метод и женска мајсторија.“) У четвртак 20. децембра приказана су ова три комада.

„Крштено писмо“, од Ифланда, једна лакрдија, која нам казује, да је жена, кад полуди под старост, те зажели да се преуда, кадра жртвовати све, само да не покаже своје крштено писмо. Делце је ово скроз немачко и по карактерима и по ситуацијама. Узалуд нам објава позоришна каже, да је то „Петровићка.“ узалуд јој цела дружина говори српски: ми, слушајући све то, мишљасмо само на Ифланда, и на то, да тај писац није више „профета“ ни у немачким реперторијама, те би с тога учтиво световали управу позоришну, да га пензионира и напашој позорници

Ружић и Ружићка, обоје су добро, сувише добро, по србили немачке им улоге.

„Женски непријатељ.“ од Бенедикса бољи је и по замисли и по раду, само је и ту насликано немачко непријатељство. Слободић се зове тај чудан млад човек, који је омразио женски спол, што га је једна женска преварила, па ипак се, док удариш длан о длан, залуби у другу. И ова га друга vara, бајаги да освети њезин спол на женомрзцу. Али она би га исто тако преварила као и прва, да није удата, и да се комад баш у згодно време не заврши. Јер млади Слободић одвећ је слободан и у љубави и у мржњи својој. Као женомрзац вређа и овде, где не треба, као љубавник готов ја да учини све, што љубавница хоће. Такав и јесте назгоднији, да се женске с њиме пошале, без страха, да ће се десити обратно.

Ружић је добро играо; Ружићки бисмо препоручили у тој улози мало више најивности, а Недељковићу мало мање мицања главом.

„Мушки метод и женска мајсторија“, од Кевера. То је једно од старих дела у нашем репертоару, али бисмо желели, да се чешће приказује за то, што је добро замишљено и изведено. Писац нам казује, да није добро ни сувише ни премало поверавати својој жени. У оба случаја биће мужеви преварени. Натарош Севкић (Недељковић) занемарује своју жену, а учитељ Завишић (Ружић) је чува под бравом. Последњи је, да богме, пре преварен, али и првоме прети писац, да га може исто снаћи, ако се не узме на ум. Дражесне су контроверзе те двојице мужева у томе комаду: један другога исмејава зарад погрешног „метода“ његовог. Али публика се смеје с обојицом, и то је, кад придодемо природно нацртане карактере и лак, елегантан говор, најлепша страна тога дела.

У овом комаду сви су добро играли, поглавито Ружићка у мушкој улози.

С И Т Н И Ц Е.

* (Иди, бедо, аратос те било.) Ухватила Турчина грозница. Он дође да му баба баје. Баба се преклиње, да не зна ништа. Турчин навали да бије бабу. У муди бака узме вретено на машући Турчину око главе стане овако мумлати: „Усејине, бусејине! Учао, бучао: око куће без обуће, око сламе без доламе.“ Сад духне и заврши: „Иди, бедо, аратос те било!“ Прича каже, да је Турчину било лакше.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

11. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 26. ДЕЦЕМБРА 1873.

МАРКОВА САБЉА.

АЛЕГОРИЈА У 2 ДЕЛА, С ПЕСМАМА, ОД ЈОВАНА ЂОРЂЕВИЋА И А. ХАЦИЋА, МУЗИКА ОД Д. ЈЕНКА.

О С О Б Е:

Краљевић Марко	Недељковић.
Вила	Ј. Маринковића.
Певац	Лукић.

Народ. — Слике.

С Л И К Е:

- I. Слика: Деспот Ђурађ Бранковић, синови му Гргур и Стеван, кћи му Мара, и турски цар Мурат II.
- II. Слика: Турски цар Мухамед и босански краљ Стеван Томашевић; турчење босанских великаша.
- III. Слика: Сеоба српска под патријархом Арсенијем Чарнојевићем.
- IV. Слика: Борба Црногораца с Турцима под владиком Данилом.
- V. Слика: Устанак у Србији.
- VI. Слика: Доситије Обрадовић, Сава Текелија, Вук Караџић и Ј. С. Поповић.
- VII. Слика: Славље.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11. сахата пре подне.

У четвртак 27. децембра: „**САЂУРИЦА И ШУБАРА**“. Шалива игра у 4. чина, с песмама, од Илије Округића Сремца.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

Поштовани претплатници умољавају се, да би изволили исплатити први део своје претплате или у трговини браће Поповића или у вече на каси.

БОЛУЈУ: М. СУБОТИЋ, Н. РАШИЋ, Љ. ЗОРИЋЕВА, А. САЈЕВИЋ.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 САХАТА.